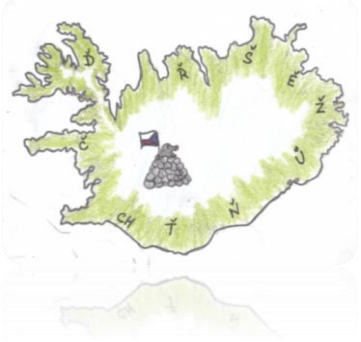

Výuka mateřských jazyků a vícejazyčnost na Islandu

Renata Emilsson Peskova, renata@hi.is

Spolek Čeština na Islandu (ČENI) Félagið Tékkneska á Íslandi (TÉKÍS)

www.tekkneska.modumal.com

Spolek Čeština na Islandu (ČENI)

Félagið Tékkneska á Íslandi (TÉKÍS)

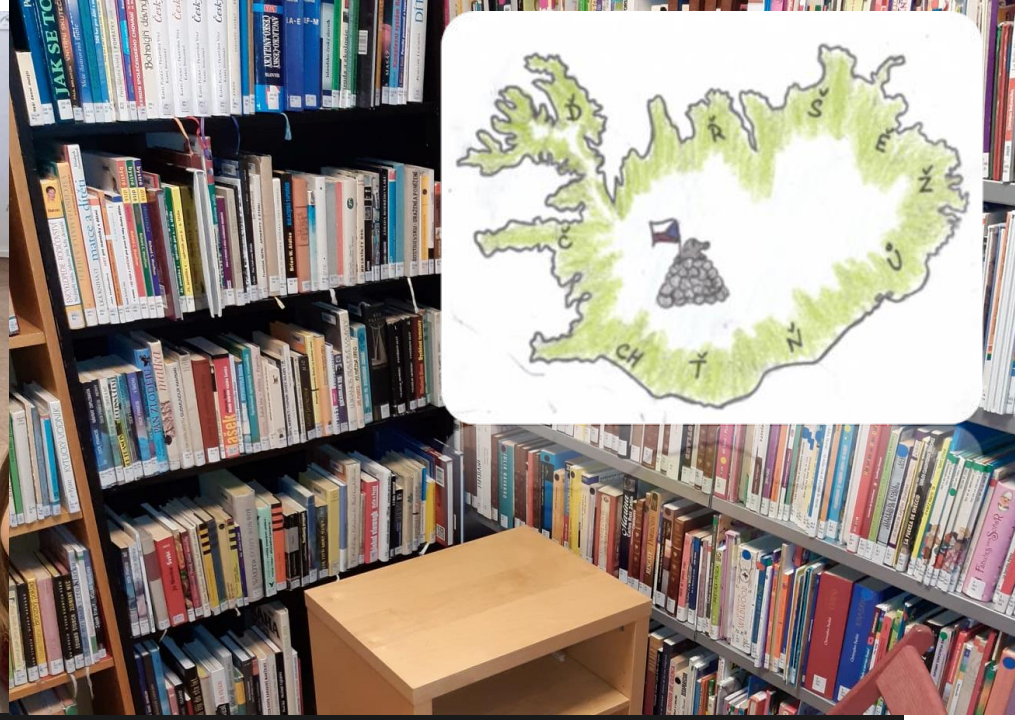
- Vznikl v roce 2011
- Cílem je výuka češtiny pro české bilingvní děti včetně seznamování s českou kulturou, literaturou a komunitou žijící na Islandu
- Hodiny českého jazyka pro mladší dětí 1 hodina týdně, starší skupina 2 hodiny týdně
- Spolek vlastní Českou knihovnu na Islandu (ca. 1500 knih)
- Spolek organizuje pravidelná setkání krajanů, spolupracuje s institucemi v České republice, s Českými školami bez hranic a prostřednictvím Móðurmálu s ostatními jazykovými skupinami a islandskými institucemi
- Spolek ČENI a Česká škola na Islandu reprezentují českou kulturu ve společnosti a v médiích

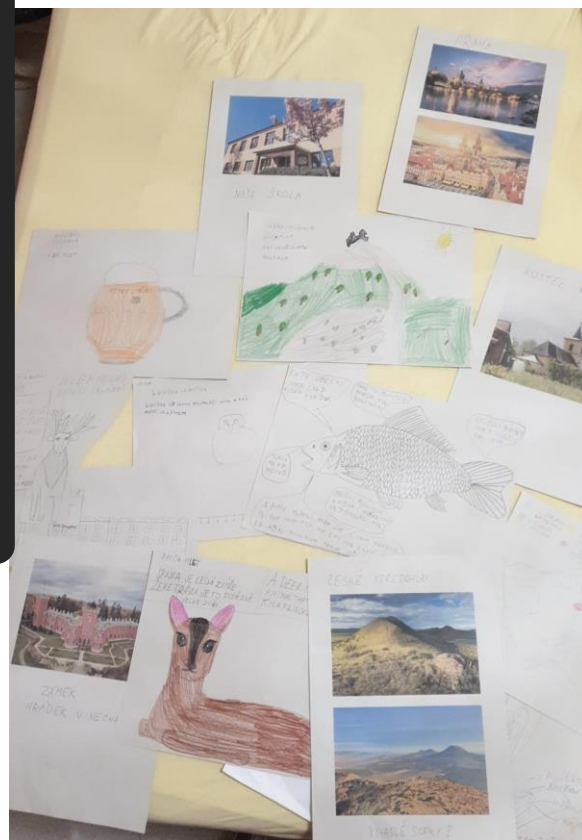
Móðurmál.

Spolek Čeština na Islandu (ČENI) Félagið Tékkneska á Íslandi (TÉKÍS)

- Vznikl v roce 2011 (11 let)
- Cílem je výuka češtiny pro české bilingvní děti včetně seznamování s českou kulturou, literaturou a komunitou žijící na Islandu
- Hodiny českého jazyka pro mladší děti od 1-5 let 1 hodina týdně, pro starší děti 2,5 hodin týdně (individuální hodiny, hodiny online, propojení dětí z Islandu i České republiky)
- Spolek vlastní Českou knihovnu na Islandu (ca. 1500 knih pro děti)
- Spolek organizuje pravidelná setkání krajanů, úzká spolupráce se slovenským spolkem, setkání s významnými osobnostmi a hudebními institucemi (Folkloráček), jak z České republiky tak ve světě, spolupracuje s institucemi v České republice, účast na konferencích, s Českými školami bez hranic a prostřednictvím Móðurmálu s ostatními jazykovými skupinami a islandskými institucemi, ERASMUS.
- Spolek ČENI a Česká škola na Islandu reprezentují českou kulturu ve společnosti a v médiích, politická sféra (příběhy našich sousedů, časopis Krajánek, Národní pedagogické muzeum J.A.K., rozhlas a nebo media ve světě, dokumenty Srdcaři, tatra jede)

Kulturní akce a spolupráce

Výuka formou zábavy

The bottom right section of the collage features the text "Výuka formou zábavy" (Learning through fun) in white on a dark grey background. Below the text is a horizontal line. To the right of the text is a small inset image showing two children sitting on the floor, playing with cards.

Kulturní, společenské akce

Spolupráce ze slovenským spolkiem

- Společné akce
- Česko Slovenský ples
- Vzájemná spolupráce a podpora

COVID 19

- Podmínky na Islandu
- Online vyuka
- Propojení děti jak u nás tak v České republice
- Online učebnice Nová škola
- Erasmus a online vyuka

efektu jsme do zapuštěných barev vupali Špetlu soli. Procvičování jemné motoriky jsme realizovali na střihání krepového papíru, kdy lze po nalepení léta specifické struktury na tvrdý karton dočítat výklenko efektu ústního tónu lidovce. Tímto-tem k vyzrání a nadšenému poslechu byla zů-fena – od polárních létek přes papuchalky až po třeba tulení nebo velryby. Speciální prostor jsme věnovali dobývku z nezáživnějších, točtí ovcm. Pro islandy mají oveze zvláštní význam, jelikož v nehostinné krajně obývatelném ostrova dávají mimo potravu teplotu věnu. Takto přírodní impregnovanou přízi jsme deklarovali názornou ukádkou – sátemem s vřipným vzorem, pletemým na kruhových jehličkách. Abychom ale neopouštěli svět fantazie a pohádek, nesním zapomenout, že nás v mateřské škole navštívili troll Sobo. Rozbe-pyřeny obr a námi pobýval po celý čas přípravu projektu a posloužil nám jako motivační prvák ke konkrétním činnostem. Obrovský úspěch (alespoň podle ohlasů rodičů), jejichž děti údajně dostali již první obrázky, se do tematické výuky postupně implementovaly zejména s islandu spojené s rozvíjecími činnostmi. Jako dobrý základ nám posloužil obrázkový fotografický mate-riál. Děti viděly, jak vypadá islandská příroda, ale i typická turňová architektura domů obrovských huzích mechem. Zviděné se výtvaly, kdo bydlí v usedlostech daleko od civilizace, čím se lidé na hémél puattem ostrovů živí. Zajímalo je, proč rodi-če a dětem stavějí otřem mají obavy, zda trochév skutečně existují nebo kde je možné vidět již zmínované papuchalky – drobné ptactvo s leg-račními pohyby připomínající kachnu i papouška zároveň. Velmi překvapivé se ukázalo její zjištění, že islandské i správně dříve světlou slují pouze několik měsíců v roce a v zimních měsících řij většinou za tmy. Pro enormní nadšení a zájem dětí naši škola jsme následně týdení časový interval rozšířili, a to i s ohledem na manuální výrobu srdce.

Emilsson Petřkové. S paní učitelkou Motovou, jež pracuje na islandu již přes 20 let, jsme se dohodli, že pošleme dětem z jejich školy a přípravine jim překvapení. Do projektu jsme společně zapojili 15 dětí z islandu ve věku 4–19 let (19 let zde není chýbné, nejstarší chlapec vybrané skupiny má Doavův syndrom spolu s autismem, ale káždé se má rozumět radost, věk přece nehráje žádnou roli). Na základě informací o zájmech dětí z islandu si mohi každý vybrat, koho osloví. I mezi námi jsou děti, jejichž rodiče nepochopili z Česka, ale například z Albánie nebo z Řecka – ty se chtěly zapojit o to intenzivněji, jelikož dobře vědí, co znamená stesk po domově.

Neobvyklá podoba srdce

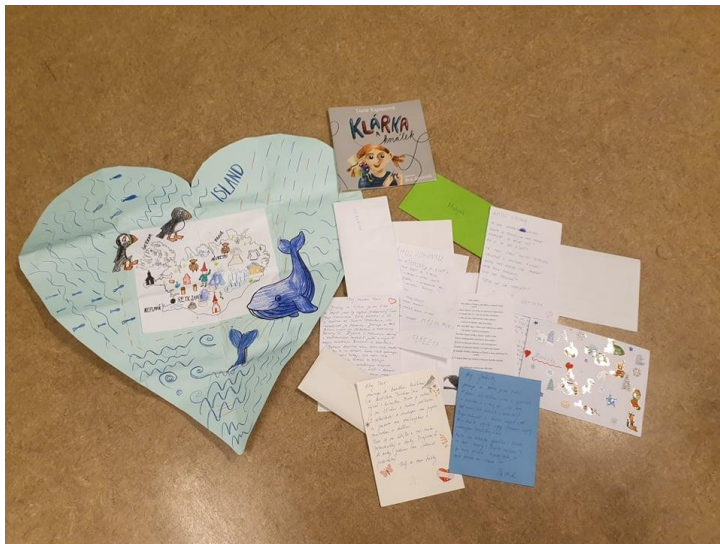
Dar zahrnoval vytvoření autorské plně s názvem islandská a její profesionální natočení včetně zá-pojení i nejmenších, tříletých dětí. Děti zmínova-nou zpívají s oblibou, což je, jak již uvádíme sami, dobrá zpeňná vazba. Islandští navazují na naši předlohu tvorbou autorských písní, jež vy-vrchlila vydáním ilustrovaného zpívku s názvem *Mož zapořte slunčko* (Eika, březem 2021). Člené se takto snažíme dětem předložit i a mlažšho školního věku představit různé hudební žánry, přičemž všechny písně jsme zde spolu s dětmi a významnými osobnostmi hudební scény (Dag-mar Facková, Hana Facková aj.) nahráli v Českém rozhlasu na příloze CD.

Islandským kamarádům jsme samostatně po-stal i knížku se zmínovanou autorskou pohádkou Klárka a korálky, která ový glábně symbolicky oodstotovala. Další část daru byla nejistí též méně obvyklá, ale přesto důležitá. Děti z Česka (s ohledem na věk mnohdy za rodičovské pomocí) totiž napsaly dětem na island dopisy, nabírely jim obádky, nahrály mluva a zvládně dotazy za-hrnující různé zájmovosti spojené s životem na

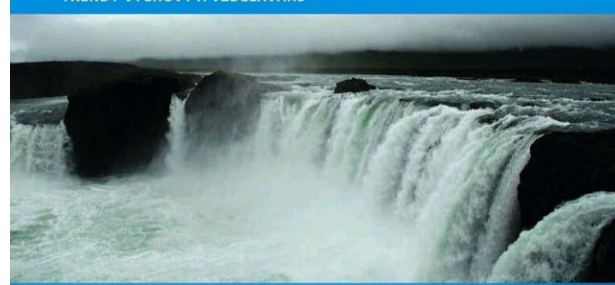

Pro zajímaví představa ve video z projektu zhlédnout na kanálu YouTube pod názvem Srdce našim krajánkům: <https://bit.ly/3cF85p6>

Mgr. Lucie Kajzarová
Fotografie: Soukromý archív autorky článku

(38 6) LL music - Srdce našim krajánkům (OFFICIAL VIDEO, CZECH REPUBLIC, ICELAND; 2020) - YouTube

Srdce našim krajánkům

Mateřská škola Klimkovic, příspěvková organizace, sídlí v severomoravském lázeňském městě nedaleko Ostravy. Skládá se ze čtyř budov a její součástí je celkem šest věkových heterogenních tříd. Naše budova se nachází v ulici Komenského, poblíž lésa a parku s rybníky.

Dokonce i pokud chceme navštívit lázeňský lesopark, je od nás vzdálen pouhých deset minut cestu autobusem. Můžeme konstatovat, že i přes současná omezení spojená s našim vlády a krajské hygienické stanice zde máme dostatek možností, jak s dětmi trávit čas mimo areál školy. Mimo potřebu přírodního pohybu a pohybů na čerstvém vzduchu se snažíme dětem poskytovat též mnoho výchovně-vzdělávacích činností, nutících k úvaze.

Na podzim minulého roku jsme se zamýšleli nad otázkou, za co můžeme být v této nelehké době vděční. Děti hrly různými nápady a z mateřského hlediska logicky sdružovaly hračky, s nimiž mohou trávit radostné chvíle. Jedna z častých odpovědí vyznívala nadšení a možnost dříve navštívit naši instituci, což je pochopitelné. Přátelské prostředí mateřské školy nenechává děti vyniknout prvním kamarádstvím a sociálním vztahům, nezbytným pro základní formování lidské osobnosti. Také u předškolních dětí se můžeme setkat s názory navýsost uvědoměnými, spojenými s využívaním společných rodinných chvil v prostředí domova a vrozenou potřebou matky a otce – symbolů opory i jistoty. Jelikož cítime, že

zmiňovaná podpora lidských hodnot, jako je rodina, přátelství a vzájemná úcta, je nyní zapotřebí víc než kdy dříve, začastími jsme se celostátně soustřeďe s názvem Srdce s láskou darované.

O projektu
Podmínkou celého projektu je obdarovat sroem (libovolné počty a formy) dočtyřho nebo kolektiv, o kterém se domníváme, že ho dár s pomyslým vztahem „myšleme na vás“ postší. SRDCE jsme věnovali českým a sloven-ským dětem, které žijí se svými rodiči na vzdáleném islandu a nejenže se nedostaly domů na Vánoce, ale s největší pravděpodobností se jim to kvůli obtížné koronavirové situaci nepodaří ani v blízké době. Některé děti se na islandu narodily, jiné se tam přestěhovaly, avšak stejně jako vlem jiným krajánkům i těmito bývá občas smutno po domově, její opouštění. Stýská se jim po prarodičích, kteří v Česku nebo na Sloven-sku žijí, i po kamarádech, které zde zanechali. Přidevateli jsme si ušláhtá dobrou věc, postšíť děti hovořití našim jazykem i přesto, že žijí o 4000 kilometrů severněji. Co jsme pro ná symboličtí opory i jistoty. Jelikož cítime, že

se nám potvrdit, že činit radost druhým ušláhtá radost i nám samotným? To se dozvíte vzápětí.

Mýšlenka se narodila ze dne na den
Cely nápad vznikl, když jsem dětem předložila novou autorskou pohádku Klárka a korálky – příběh osamocené divyky, žijící na míle daleko od domova. Malá Elenka vzápětí upozornila na to, že je přece smutné, když je někdo takto sám. Rozhodli jsme se proto nepsat, ale kolektivně dít kus našeho srdce někomu, kdo žije daleko od-stit. Na mysl mi vstanul island, kde jsme dříveba předtím lety společně s manželzem připravovali a realizovali pro školu v Reykjavíku hudební dílny zaměřené na pěvecké a hudebně-pohybové činnosti spojené s českou a slovenštinou kulturou. Vůle vhodné destinace proto netrvala dlouho i s ohledem na venkovní mrazivé počasí a ne-kompromitní nástup zimního období. Po krátké rozpravě o tanečních přírodních úkazech, jako jsou sopky, gejzíry, vodopády či nevyprátné počasí, bylo navýsost jasné, že našim společným týdemním tématem bude právě tento vřipný ostrovní svět.

V rámci výkarmých činností děti malovaly vo-dopády a polární záři. Pro vyznamení mrazivého

Móðurmál.

Móðurmál the Association on Bilingualism

Welcome to Móðurmál – the Association on Bilingualism. We have offered mother tongue **instruction for plurilingual children and youth** since 1994.

[LEARN MORE](#)

700+

students learning
their mother
tongues

80+

professionals
and volunteers

20+

languages
offered

Here is the list of **all our groups**

School year 2022: Arabic, Bisaya, Bulgarian, Czech, Filipino, Hungarian, Japanese, Korean, Latvian, Lithuanian, Polish, Russian, Slovak, Spanish, Ukrainian

Homepage
www.modurmal.com

Goals of Móðurmál

- Support multiple language groups and mother tongue teachers
- Partner with parents of plurilingual children and create opportunities for children to learn all their mother tongues
- Take part in research on bilingualism and mother tongues
- Develop mother tongue instruction
- Support active bilingualism in Icelandic society

Collaboration in Iceland

- **Almannaheill**
- **Fagráð um íslensku (MMR)**
- **Menntastefna 2030 (MMR)**
- **Fyrsta aðgerðaráætlun 2021-2023 (MMR)**
- **Umsagnir vegna námskráa o.s.frv. (MMR)**
- **Menntavísindasvið Háskóla Íslands**
- **Skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar**
- **Fjölmenningarráð Reykjavíkurborgar**
- **Borgarbókasafn**
- **Menningarmiðstöð Gerðuberg**
- **Samfok**
- **Listasafn Reykjavíkur**
- **Borgarsögusafn**
- **Landsbókasafn**

Mai 2020

Drög að stefnu

Menntun barna og ungmenna með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn

September 2020

Leiðarvísir um stuðning við móðurmál og virkt fjöltyngi í skóla- og frístundastarfi

September 2021

Menntastefna 2030

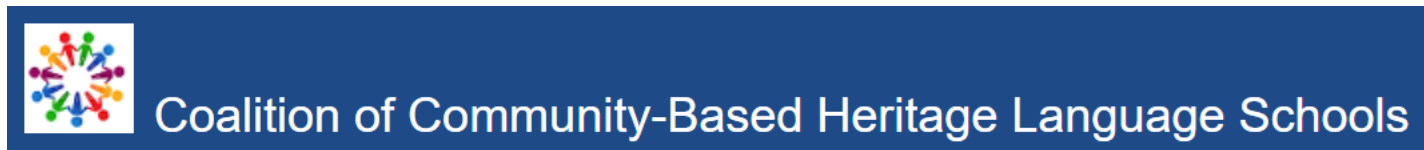
Fyrsta aðgerðaáætlun 2021-2024

International Collaboration

Sydney Institute for Community Languages Education

Supporting and researching linguistic diversity in Australia

FOHLC Europe

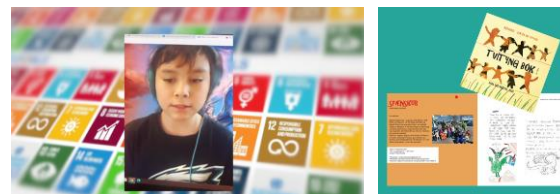
Forum of Heritage Language Coalitions in Europe

Projects

KRAKKAR FYRIR ÚKRAÍNU
KIDS FOR UKRAINE
ДІТИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Móðurmál.
the Association on Bilingualism

NEWS UM | ABOUT HÓPAR | GROUPS LEIÐARVÍSIR | GUIDELINES TUNGUMÁLAKORTID | THE LANGUAGE MAP BÓKASAFN | LIBRARY

Bókasafn | Library

The Language Map 2021

INTERNATIONAL GUIDELINES FOR PROFESSIONAL PRACTICES IN COMMUNITY-BASED HERITAGE LANGUAGE SCHOOLS

MÓÐURMÁL - SAMTÖK UM TVÍTYNGI WWW.MODURMAL.COM

International Mother Language Day 21 February

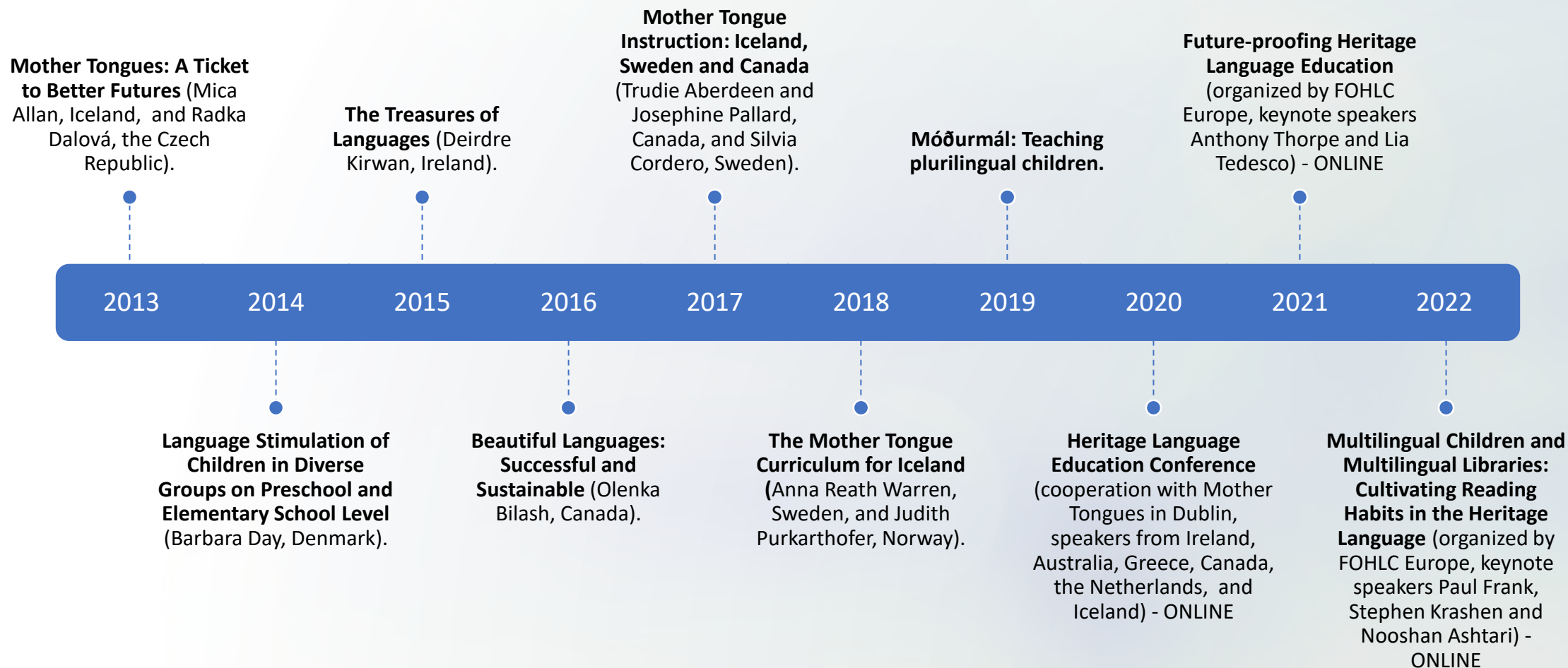
Alþjóðadagur móðurmálsins 21. febrúar

Móðurmál - samtök um tvítyngi

Stað- og fjarkennsla í 13 móðurmálum á vorönn 2021

One Dish, One Wish

Conferences of Móðurmál for ten years

Social role of Móðurmál

The work of Móðurmál entails:

- Increased professional experience of heritage language teacher
- Increased participation of families in Icelandic society
- Increased discussion about multiculturalism, languages and active plurilingualism in the society
- Protecting and celebrating language diversity in Iceland
- Access to information, support network, teaching materials, reading materials and professional development about plurilingualism and multilingualism
- Support for children and families
- Platform and opportunities for strong individuals
- Platform for collaboration of heritage language groups and families
- Opportunities to collaborate with public institutions, organizations, schools and municipalities with the benefit of plurilingual children as a guiding light

The vision of Móðurmál

- The importance of mother tongue teaching for children and society
- Contribution to society
- Professionalism
- Recognition
- Curriculum
- Collaboration
- Active work

Móðurmál.

Mottó

- Diversity, identity, respect
- fjölbreytileiki, sjálfsmynd, virðing
- Různorodost, identita, respekt
- みんなちがって、みんないい
- Įvairumas, tapatybė, pagarba
- DAŽĀDĪBA, IDENTITĀTE, CIENĀ
- Diversidad, identidad, respeto
 - Cesitlilik, kimlik, saygi
- rôznorodosť, identita, úcta

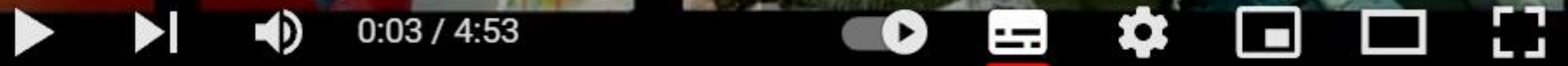
Móður máll.

- فارسی
- Diversità, identità, rispetto
- Diversidade, identidade, respeito
 - إحترام-هوية-تنوع
- Разнообразие, Идентичность, Уважение
- Різноманітність, Ідентичність, Повага
 - 多样性, 特性及尊重
- Diversité, identité, respect
- Różnorodność, tożsamość, poszanowanie
- Разноликост, самосвест, поштовање

[Music]

Móđurmál and the SDGs 2021

Slovníček

- **Vícejazyčnost** (e. *plurilingualism*) je schopnost jednotlivce užívat svůj jazykový repertoár pro komunikaci a mediaci; schopnost učit se a používat, samovolně nebo prostřednictvím cílené výuky, více než jeden jazyk..
- **Jazykový repertoár** je souhrn veškerých znalostí a dovedností ve všech jazycích a nářečích, které jednatel zvládá do jakékoli míry. Jazyky v jazykovém repertoáru jsou propojené a navzájem se ovlivňují.
- **Vícejazyčný student** je vícejazyčný za všech okolností a neustále využívá svůj jazykový repertoár, vědomě nebo nevědomě.
- **Jednojazyčné pedagogické přístupy a metody ve výuce** poskytují vícejazyčným studentům s různými dovednostmi ve vyučovacím jazyce stejnou výuku a hodnotí je stejným způsobem jako jejich jednojazyčné vrstevníky..
- **Vícejazyčné pedagogické přístupy a metody ve výuce** zlepšují přístup vícejazyčných studentů ke studiu férovým způsobem a posilují je tím, že staví na jejich vícejazyčných identitách a jazykových repertoárech.
- **Zdroje studentů a učitelů** (e. resources) jsou například jazykový repertoár, vzdělání, vnitřní a vnější faktory, životní a pracovní zkušenosti, přístup k učícím se komunitám (např. online).

Jazyk, kultura a identita

Žáci s odlišným mateřským jazykem

- Přinášejí do tříd bohaté jazykové a kulturní zkušenosti
- Nejsou „bez jazyka“
- Nejsou „nepopsaný list“
- K úspěchu ve škole potřebují podporu, individuální přístup, vysoké očekávání ze strany učitelů
- Potřebují se naučit školní jazyk (češtinu) a obsah učiva a přitom si uchovat identitu a mateřský jazyk
- Je třeba vycházet z jejich silných stránek a respektovat je
- Žáci sdílejí své znalosti, zkušenosti, kulturu - všichni se učí ode všech

Výhody dvojazyčnosti

- Účast ve společnosti
- Bohatství pro jednotlivce i společnost
 - Podporuje učení dalších jazyků
 - Sebepojetí
 - Vztahy s rodiči a rodinou
 - Kulturní vztahy
 - Tvořivost
 - Flexibilita
 - Rozumové výhody

Posílení studentů a vícejazyčné metody ve výuce

Kritický multikulturalismus (Banks, 2009), multikulturní vzdělávání (Banks & Banks, 2000), kritické multikulturní vzdělávání (Nieto, 2010), kritická pedagogika (Freire, 2005; Kincheloe, 2010), kulturně citlivá pedagogika (Gay, 2000), pedagogika, která staví na transformujících gramotnostech (ang. transformative multiliteracies pedagogies) (Cazden et al., 1996; Cummins, 2009)

Jazykově vhodná praxe (Chumak-Horbatsch, 2012), vícejazyčné přístupy (García et al., 2017; García et al., 2011), translanguaging (García et al., 2017), „multigramotnost“ (ang. multiliteracies) (Cummins, 2007), identitní texty (Cummins, 2007)

Citlivost vůči individuálním potřebám žáků, stavění na kulturních a jazykových zdrojích, které žáci přinášejí s sebou do třídy, poskytnutí rovného přístupu ke vzdělání a podpoře, posílení žáků, aby se účastnili školního dění, cítili, že patří do školní komunity a že dosahují svých cílů

Translanguaging

(Canagarajah, 2007; García et al., 2011)

- Dynamická, vícejazyčná pedagogická praxe, která zahrnuje vícejazyčné kompetence žáků
- Zahrnuje neustálou adaptaci jazykových zdrojů za účelem chápání a vytváření významů, komunikace a učení
- Staví na principech různorodosti (ang. heterogeneity), spolupráce, zaměření na žáky, na jazyk a na integraci obsahu (učiva), užívání jazyka na úrovni žáků, učení skrz prožitky a zkušenosti, místní autonomii a zodpovědnosti

Hlavním účelem „translanguaging“ je efektivní komunikace aktivováním jazykových zdrojů všech jednotlivců.

Vícejazyčné pedagogické přístupy a metody ve výuce v základních školách a školách mateřských jazyků

Znalosti	<ul style="list-style-type: none">Vzájemný zájem a kontakt mezi učitelem v základní škole a učitelem mateřského jazykaZnalost o studentech, aby učitel mohl vyjít vstříc jejich potřebámStavět na znalosti místního školního systémuVědět, jakými jazyky studenti mluví
Pedagogické přístupy a metody	<ul style="list-style-type: none">Nabízet příležitosti, jak být pyšný na svůj původ a jazykPodporovat využití mateřských jazyků ve studiuPodporovat uznání výuky mateřských jazykůStavět na jazykových dovednostech a kulturních znalostech žáků v jiných jazycíchSrovnávat jazykyStavět na zájmech a předchozích znalostech žákůRespektovat jazykové identity žákůPoužívat různorodé vyučovací metody, odpovídající věku žákůVytvořit bezpečné prostředí, kde se žáci mohou ptát a dostat odpovědiVýuka, která podporuje přenos školních dovedností a gramotnosti (z jednoho jazyka do druhého)
Komunikace	<ul style="list-style-type: none">Pozvat zástupce základní školy na akce školy mateřského jazykaVzájemné vztahy a komunikace rodičů a učitelůPodpora spolupráce mezi žákySkupinová práceKomunikace základní školy a školy mateřského jazykaPodporovat rodiče, aby jejich děti navštěvovaly výuku mateřských jazyků

Zdroje učitelů a žáků

ZDROJE UČITELŮ	ZDROJE ŽÁKŮ
Jazykový repertoár	Jazykový repertoár
Předchozí vzdělání (z neformálních a formálních prostředí), profesionalita	Předchozí vzdělání (z neformálních a formálních prostředí)
Vnitřní zdroje (např. motivace, odolnost, hodnoty)	Vnitřní zdroje (např. motivace, odolnost, hodnoty)
Vnější zdroje (rodina, vrstevníci, přístup ke knihovnám, přístup k asistentům ve třídě, spolupráce s kolegy apod.)	Vnější zdroje (rodina, vrstevníci, přístup ke knihovnám, přístup k asistenci ve třídě apod.)
Znalost světa, kterou si jednotlivec osvojil v různých jazycích za různých okolností	Znalost světa, kterou si jednotlivec osvojil v různých jazycích za různých okolností

Zastřešující organizace škol mateřských jazyků

Figure 2. Umbrella language organizations and how they relate to Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory.

